

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор навчально-наукового
інституту «Каразінський інститут
міжнародних відносин та туристичного
бізнесу»

Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

«__» _____ 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

РЕГІОНАЛЬНІ ПІДСИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

галузь знань _____ 29 «Міжнародні відносини» _____
(шифр і назва)

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
(шифр і назва)

освітня програма _____ «Міжнародні відносини та регіональні студії» _____
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ обов'язкова _____
(обов'язкова / за вибором)

навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних
відносин та туристичного бізнесу»

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

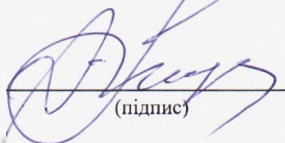
«28» серпня 2025 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: кандидат історичних наук, доцент кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу Онацький Максим Юрійович.

Програму схвалено на засіданні кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Протокол від «26» серпня 2025 року, протокол № 1

Завідувач кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

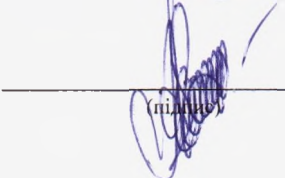

(підпис)

доц. Анатолій ПАРФІНЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гаранткою освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

Гарантка освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

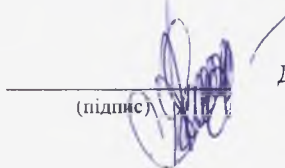
(підпис)

Ганна ПАНАСЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від «27» серпня 2025 року, протокол № 1

Голова науково-методичної комісії навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»:

(підпис)

доц. Ганна ПАНАСЕНКО
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Регіональні підсистеми міжнародних відносин» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» підготовки бакалавра спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою дисципліни є ознайомлення здобувачів із існуючими регіональними економічними та політичними підсистемами; розгляд особливостей формування і перебігу міжнародних політичних процесів у різних регіонах світу.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

1. Сформувати у студентів уявлення щодо існуючих регіональних підсистем міжнародних відносин.
2. Сформувати уявлення про поняття «регіон» і його роль у сучасних міжнародних відносинах
3. Узагальнити та розвинути знання з соціально-економічної та політичної географії регіонів та країн світу.
4. Сформувати знання про сучасні наукові та практичні підходи до аналізу регіональних систем.
5. Ознайомити студентів з особливостями економічного розвитку регіонів світу.
6. Сформувати навички реферування та аналізу літератури, що містить різноманітну країнознавчу інформацію.
7. Сформувати у студентів вміння та навички самостійної роботи з літературою.

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-
Семестр	
6-й	-
Лекції	
30 год.	-

Практичні, семінарські заняття	
30 год.	-
Лабораторні заняття	
год.	-
Самостійна робота	
60 год.	-
Індивідуальне завдання	
-	-

1.6. Перелік компетентностей, що формує дисципліна

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні здобути такі компетентності:

- загальні компетентності:

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК11. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК14. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 16. Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

ЗК 18. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, зокрема в міжнародному контексті.

- спеціальні компетентності:

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

СК15. Здатність оцінювати особливості та традиції політичної поведінки країн світу в контексті об'єктивних потреб і можливостей розвитку міжнародних стосунків.

СК16. Здатність аналізувати внутрішні та зовнішні чинники розвитку регіональних спільнот (геополітичних, географічних, економічних, цивілізаційних та інших, регіональні угруповання, країни та регіони як суб'єкти міжнародних відносин та глобальної конкуренції).

СК17. Здатність здійснювати компаративний аналіз певного регіону (групи країн), враховуючи історичний, культурний, економічний, політичний розвиток.

СК18 Здатність аналізувати розвиток міжнародних регіонів (Північної Америки, Європи, Східної та Південно-Східної Азії, Латинської Америки, Африки) і окремо взятих країн, регіональних та міжрегіональних організацій.

СК19 Здатність оцінювати регіональні комплекси безпеки та військово-політичного співробітництва країн та регіонів світу.

1.7. Заплановані результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми (стандарту) студенти повинні досягти таких результатів навчання:

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

РН 22. Аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, готувати інформаційні та аналітичні документи, із дотриманням норм та правил їх оформлення.

РН 26. Розуміння процесів модернізації в країнах Азії та Африки;

РН 27. Знання актуальних проблем міжнародних відносин в Латинській Америці;

РН 28. Розуміння зовнішньої політики США та країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи.

1.8. Пререквізити навчальної дисципліни:

Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів з таких дисциплін, як: «Історія міжнародних відносин», «Теорія міжнародних відносин», «Політологія», «Історія України», «Філософія», «Міжнародне регіоназнавство», «Політичний розвиток та політичні системи країн світу», «Європейський Союз та Євroatлантична інтеграція», «Міжнародні організації», «Міжнародні економічні відносини», «Зовнішня політика України».

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Система міжнародних відносин і регіональні підсистеми

Типи міжнародних систем. Регіони та регіональні підсистеми міжнародних відносин. Регіоналізація: провідні наукові підходи. Критерії визначення регіональних підсистем. "Відкритий" і "закритий" регіоналізм. Новий і старий регіоналізм. Регіоналізація та проблема регіональної ідентичності.

Тема 2. Історичні і цивілізаційні чинники становлення регіональних підсистем

Історичні витоки формування регіональних підсистем. Цивілізації світу та особливості цивілізаційного підходу до регіонального виміру сучасних міжнародних відносин. Цивілізаційний фактор у процесі формування, розвитку і взаємодії регіональних підсистем.

Тема 3. Європейська регіональна підсистема

Європа як географічний, політичний та культурний простір. Ідея Європи і європейський політичний проєкт. Етапи формування європейської підсистеми. Проблема конструювання європейської ідентичності. Особливості європейського інтеграційного процесу. Сучасний стан і перспективи європейського політичного проєкту. Роль єврорегіонів у розвитку європейського регіоналізму. Особливості європейського регіоналізму.

Тема 4. Азійсько-Тихоокеанський регіон як регіональна підсистема

Основні підходи до визначення конфігурації Азійсько-Тихоокеанського регіону. Ресурсний потенціал та економіко-географічна характеристика регіону. Проблемно-конфліктний потенціал та безпекові виклики в регіоні. Інтеграційні процеси та проблеми регіональної інтеграції в АТР.

Тема 5. Близький Схід як регіональна підсистема міжнародних відносин

Близький Схід: геополітичне положення та геоекономічна роль регіону в світовій політиці. Релігійна складова близькосхідної підсистеми міжнародних відносин. Військово-політичні конфлікти на Близькому Сході та їх вплив на міжнародні процеси в регіоні. Регіональні організації на Близькому Сході. Проблеми регіональної інтеграції на Близькому Сході.

Тема 6. Африканська регіональна підсистема

Особливості етнокультурного, політичного та економічного розвитку сучасної Африки. Історичні аспекти формування та еволюції африканської підсистеми міжнародних відносин. Військові конфлікти в Африці. Характерні риси африканського субрегіоналізму. Особливості інтеграційних процесів на Африканському континенті.

Тема 7. Північноамериканська регіональна підсистема міжнародних відносин

Особливості становлення та розвитку північноамериканської підсистеми міжнародних відносин у XX – першій чверті XXI ст. Еволюція відносин США і Мексики та США і Канади. Субрегіональні інтеграційні процеси в Північній Америці.

Тема 8. Латиноамериканська підсистема міжнародних відносин

Особливості формування регіональної підсистеми міжнародних відносин у Латинській Америці. Специфіка економічного та політичного розвитку латиноамериканського регіону в XIX – першій чверті XXI ст. Особливості та сучасний стан інтеграційних процесів у регіоні Латинської Америки.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	с	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Система міжнародних відносин і регіональні підсистеми	16	4	4			8
Тема 2. Історичні і цивілізаційні чинники становлення регіональних підсистем	16	4	4			8
Тема 3. Європейська регіональна підсистема	16	4	4			8
Тема 4. Азійсько-Тихоокеанський регіон як регіональна підсистема	16	4	4			8
Тема 5. Близький Схід як регіональна підсистема міжнародних відносин	16	4	4			8
Тема 6. Африканська регіональна підсистема	16	4	4			8
Тема 7. Північноамериканська регіональна підсистема міжнародних відносин	16	4	4			8
Тема 8. Латиноамериканська підсистема міжнародних відносин	8	2	2			4
<i>Усього годин</i>	120	30	30			60

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1-2	<i>Тема 1. Система міжнародних відносин і регіональні підсистеми</i>	4
3-4	<i>Тема 2. Історичні і цивілізаційні чинники становлення регіональних підсистем</i>	4
5-6	<i>Тема 3. Європейська регіональна підсистема</i>	4
7-8	<i>Тема 4. Азійсько-Тихоокеанський регіон як регіональна підсистема</i>	4
9-10	<i>Тема 5. Близький Схід як регіональна підсистема міжнародних відносин</i>	4
11-12	<i>Тема 6. Африканська регіональна підсистема</i>	4
13-14	<i>Тема 7. Північноамериканська регіональна підсистема міжнародних відносин</i>	4
15	<i>Тема 8. Латиноамериканська підсистема міжнародних відносин</i>	2
	Разом	30

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
<i>Тема 1. Система міжнародних відносин і регіональні підсистеми</i> <i>Завдання:</i> дослідити типи міжнародних систем, розглянути провідні наукові підходи щодо питання регіоналізації та формування регіональних підсистем, з'ясувати критерії визначення регіональних підсистем.	8
<i>Тема 2. Історичні і цивілізаційні чинники становлення регіональних підсистем</i> <i>Завдання:</i> дослідити історичні витоки формування регіональних підсистем, проаналізувати роль та місце цивілізаційного фактору в процесі формування, розвитку і взаємодії регіональних підсистем, висвітлити особливості цивілізаційного підходу до регіонального виміру сучасних міжнародних відносин.	8
<i>Тема 3. Європейська регіональна підсистема</i> <i>Завдання:</i> з'ясувати етапи формування європейської підсистеми, дослідити особливості розвитку європейського інтеграційного процесу, проаналізувати роль єврорегіонів у розвитку європейського регіоналізму.	8
<i>Тема 4. Азійсько-Тихоокеанський регіон як регіональна підсистема</i> <i>Завдання:</i> проаналізувати основні підходи до визначення конфігурації Азіатсько-Тихоокеанського регіону, дослідити ресурсний та економічний потенціал АТР, розглянути безпекові виклики в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, висвітлити інтеграційні процеси та проблеми регіональної інтеграції в АТР.	8
<i>Тема 5. Близький Схід як регіональна підсистема міжнародних відносин</i> <i>Завдання:</i> проаналізувати геополітичне положення та економічну роль близькосхідного регіону в світовій політиці, проаналізувати особливості етно-конфесійної структури населення країн близькосхідного регіону, розкрити вплив військово-політичних конфліктів, які відбуваються на Близькому Сході, на міжнародні процеси в регіоні, дослідити проблеми регіональної інтеграції на Близькому Сході.	8
<i>Тема 6. Африканська регіональна підсистема</i> <i>Завдання:</i> проаналізувати особливості етнокультурного, політичного та	8

економічного розвитку сучасної Африки, розкрити історичні аспекти формування та еволюції африканської підсистеми міжнародних відносин, з'ясувати характерні риси африканського субрегіоналізму, дослідити особливості інтеграційних процесів на Африканському континенті.	
Тема 7. <i>Північноамериканська регіональна підсистема міжнародних відносин</i> <i>Завдання:</i> з'ясувати особливості становлення та розвитку північноамериканської підсистеми міжнародних відносин у XX – першій чверті XXI ст., розглянути еволюцію відносин США і Мексики, а також США та Канади, проаналізувати основні тенденції розвитку інтеграційних процесів у Північній Америці.	8
Тема 8. <i>Латиноамериканська підсистема міжнародних відносин</i> <i>Завдання:</i> дослідити особливості формування регіональної підсистеми міжнародних відносин у Латинській Америці, з'ясувати специфіку економічного та політичного розвитку латиноамериканського регіону в XIX – першій чверті XXI ст., розглянути сучасний стан та перспективи розвитку інтеграційних процесів у Латинській Америці.	4
Разом	60

6. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Не передбачене навчальним планом

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час вивчення дисципліни використовуються такі види навчальних занять, як лекції та семінарські заняття.

Під час проведення лекцій використовуються такі методи та технології викладання, як читання лекцій, демонстрація презентацій та інших наочних матеріалів, обговорення зі студентами ключових проблемних питань тем лекцій.

Під час проведення семінарських занять використовуються такі методи та технології викладання, як виступи студентів з доповідями за темою семінару, дискусії за ключовими питаннями.

Основними форматами й методами самостійної роботи студентів з дисципліни є повторення питань тем лекційних занять за конспектом лекцій, опрацювання основної літератури, опрацювання додаткової літератури, виконання додаткових завдань.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення певного блоку тем.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних та семінарських занять (групова дискусія);
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати результати дослідницької роботи із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

Сума балів, які студент може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на основі проведення екзаменаційної роботи. Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти протягом семестру повинен набрати не менше 10 балів (поточна успішність). В умовах дії обставин непоборної сили, як виняток, студент може бути допущеним з меншою кількістю балів.

Екзамен складається в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Регіональні підсистеми міжнародних відносин». Екзаменаційна робота включає 40 тестових завдань. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал. Максимальна оцінка, яку здобувач вищої освіти має можливість отримати за результатами екзаменаційної роботи, складає 40 балів.

9. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Денна форма навчання	Поточне оцінювання роботи студентів на практичних заняттях та самостійної роботи																Всього	Екзамен	Сума
	Тема	T1		T2		T3		T4		T5		T6		T7		T8	60	40	100
	семінар	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C			
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15			
	max	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			

T1, T2 ... – теми розділів, C1, C2... – семінарські заняття

У процесі вивчення кожної теми проводиться поточний контроль у формі усного опитування та виступів студентів. На семінарському занятті студент може отримати від 1 до 4 балів. Максимально студент може отримати 60 балів поточної успішності. Екзамен оцінюється в 40 балів. Відповідно, максимальна кількість набраних балів за вивчення дисципліни складає 100 балів.

Вид завдання, що оцінюється	Система оцінювання знань, бали		Критерії оцінки
Оцінювання знань семінарських занять (письмова або усна відповідь)	від 1.0 до 4.0	4.0	виставляється здобувачу вищої освіти, який під час відповіді на запитання виявив всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, вміє грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонстрував знання основної і додаткової літератури, передбачені на рівні творчого використання
		3.0	виставляється здобувачу вищої освіти, якщо під час відповіді на запитання здобувач вищої освіти виявив повне знання програмного матеріалу, передбачене на рівні аналогічного відтворення, але припустився окремих несуттєвих помилок

		2.0	виставляється здобувачу вищої освіти, який під час відповіді на запитання загалом розкриває його зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, під час відповіді допущено окремі суттєві неточності, студент припускається помилок, відповідаючи на додаткові питання
		1.0	виставляється, якщо під час відповіді на запитання здобувач вищої освіти виявив фрагментарне знання основного програмного матеріалу, в обсязі, що необхідний для подальшого навчання і роботи, передбачених програмою на рівні репродуктивного відтворення

Оцінювання здійснюється відповідно до шкали ЗВО.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
50 – 69	задовільно
0– 49	незадовільно

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Балканська субрегіональна підсистема міжнародних відносин: історико-політичний вимір / укладач: О. П. Іваницька. ДонНУ імені Василя Стуса, 2022. 156 с.
2. Бессараб Т. Особливості латиноамериканського регіоналізму в контексті регіональної безпеки. *Політичні науки*. 2016. Вип. 2. № 1. С. 1 – 8.
3. Бойко О., Туляков О. Цивілізаційний розвиток людства у розумінні А. Дж. Тойнбі. *Збірник наукових праць*. 2015. Вип. 10. С.4 – 16.
4. Бондарчук Л.В., Литвинюк Л.В., Дорох А.В. Європейський Союз та основні етапи його створення, наслідки та механізм взаємодії. *Молодий вчений*. 2018. № 5 (57). С. 681–684.
5. Вакарчук К.В. Інтеграційні процеси в країнах ібероамериканського світу. *Актуальні проблеми політики*. Одеса. 2017. Вип. 58.
6. Галушка Є.О., Галушка М.Є. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Латинської Америки та перспективи їх розвитку. *Глобальні та національні проблеми економік* /

- Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2015. Вип. 4. С. 50 – 56.
7. Гірман А.П., Волкова В.А., Ковальчук А.О. Зовнішня політика та міжнародні зв'язки Європейського Союзу. *Політикус. Науковий журнал*. 2020. Вип. 6. С.13 – 16.
 8. Головченко В.І. Конфліктогенність міжнародних відносин у Латинській Америці: історія й сучасність. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Вип. 101 (Ч. І). 2011. С. 3 – 12.
 9. Головченко В. Регіонознавство: Азія, Африка й Латинська Америка: навчальний посібник. Київ. Дипломатична академія України при МЗС України. 2013. 352 с.
 10. Європейський проект та Україна: монографія / А.В. Єрмолаєв, Б.О. Парахонський, Г.М. Яворська, О. О. Резнікова та ін. К.: НІСД, 2012. 192 с.
 11. Європейський Союз: навч. посіб. / за ред. А. О. Бояра, С. В. Федонюка. Київ: ФОП Маслаков, 2020. 600 с.
 12. Зимогляд В.Я. Регіон у системі міжнародних відносин. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2014. № 4 (23). С. 160–173.
 13. Карпчук Н. Міжнародні системи та глобальний розвиток: конспект лекцій. Луцьк, 2023. 110 с.
 14. Кононенко С. Міжнародні відносини та їх системи. *Політичний менеджмент*. 2013. № 1–2. С. 186 – 195.
 15. Конспект лекцій з дисципліни «Регіональні системи міжнародних відносин» для здобувачів вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» / Укл.: В.О. Бабіна, І.М. Чістякова, І.В. Кудлай, Татакі Д.Д., Гайтан В.В., Латишева В.В. Одеса: ОНПУ, 2020. 120 с.
 16. Копійка В.В. Шинкаренко Т.І, Європейський Союз: історія і засади функціонування: навчальний посібник / за заг. ред. Л.В. Губерського. К.: Знання, 2009. 751 с.
 17. Коппель О.А., Путкарадзе К.З. Зовнішні фактори еволюції близькосхідної регіональної підсистеми міжнародних відносин. *Політикус: науковий журнал*. 2018. Вип. 3. С. 58 – 65.
 18. Міщенко А. Новий світовий порядок: міжнародний дискурс. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2020. Вип. 6. С. 44-55.
 19. Мартинов А. Політична система Європейського Союзу після виборів Європейського парламенту 2019 року. *European historical studies*. 2019. № 14. С. 15 – 30.
 20. Огорокова В.В. Новітня історія країн Азії, Африки та Латинської Америки (з 1945 року): Навчальний посібник. Одеса: Ун-т Ушинського, 2022. 238 с.
 21. Орлова Т.В. Сучасна політична історія країн світу. 2-е вид., доп. і переробл. / Київ–Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. С. 361 – 384.
 22. Регіональні підсистеми міжнародних відносин: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Відп. ред. проф. О.П. Іваницька. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 444 с.
 23. Шамраєва В.М. Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Х.: Вид. Хар. ІНДАУ «Магістр», 2014. 160 с.
 24. Essa A. Studies in Islamic Civilization. The Muslim Contribution to the Renaissance. 2020. 35 p.

25. Frasson-Quenoz Florent. Latin american Thinking in international relations reloaded. *OASIS*. 2016. № 23. P. 53 – 75.
26. Lyamar M., Ahieieva V. The European defence policy and transatlantic cooperation in times of Obama and Trump administrations. *European historical studies*. 2020. № 16. P. 6 – 18.

Допоміжна література

1. Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях: монографія / Є.А. Макаренко, І.І. Погорська, М.М. Рижков. Київ: Центр вільної преси, 2014. 472 с
2. Бондарчук Л.В., Литвинюк Л.В., Дорох А.В. Європейський Союз та основні етапи його створення, наслідки та механізм взаємодії. *Молодий вчений*. 2018. № 5 (57). С. 681 – 684.
3. Грінченко О. Європейська політика сусідства як підґрунтя для співробітництва Європейського Союзу з Україною. *Європейське право*. 2012. № 2–4. С. 208 – 214.
4. Камінська Н.В. Вплив глобалізації та регіоналізації на сучасні міжнародноправові відносини. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Вип. 120. Ч. 1. С. 4 – 12.
5. Майборода О. М. Етнічність у міжнародній системі. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. 408 с.
6. Регіональна політика Європейського Союзу [Електронний ресурс]: підручник / [за ред. Віктора Чужикова]. К.: КНЕУ, 2016. С. 495.
7. Толстов С.В., Дікарев О.І. Європейський Союз як суб'єкт міжнародних відносин. *Наукові праці МАУП*, 2013. Вип. 3(38). С. 60 – 73.
8. Толстов С. Міжнародна система початку ХХІ століття. *UA Foreing affairs*. 2013. № 9. С. 8-11.

11. ПОСИЛАННЯ НА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ, ВІДЕОЛЕКЦІЇ, ІНШЕ МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Вінникова Н. Україна в Європейській політиці сусідства – «провінція Європи»? URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/11625/1/8_18Ukr_nac_ideya.pdf
2. Круглашов А.М., Озимок І., Астапенко Т. С., Руссу В. В. Європейська інтеграція на початку нового тисячоліття: довідник / склад. А. М. Круглашов, І. Озимок, Т.С. Астапенко, В.В. Руссу. Ч.1. Чернівці, 2010. 212 с. URL: file:///D:/Євроінтеграційні%20проекти_ІСТОPIЯ/binder1.pdf
3. Пазізіна К.В., Уніят А.В. Світова та європейська інтеграція: навч. посібник. Тернопіль. 2013. 260 с. URL: <file:///D:/Литература/Євросоюз/Світова%20та%20Європейська%20інтеграція.pdf>
4. Підберезних І.Є., Мірошкіна Н.В. Міжцивілізаційні запозичення в історичних концепціях А. Тойнбі та Ф. Броделя. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Історія»*. 2021. Вип. 1 (44). С. 142 – 151. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/36906>
5. Does the European Union need its own army? Afghanistan withdrawal revives an old debate. URL: https://www.washingtonpost.com/world/europe/afghanistan-eu-army/2021/09/03/ee0f4eea-0c24-11ec-a7c8-61bb7b3bf628_story.html

6. Easton D. An Approach to the Analysis of Political Systems. URL: http://online.sfsu.edu/sguo/Renmin/June2_system/Political%20System_Easton.pdf
- Hatsuse R. International System. URL: <https://www.eolss.net/Sample-Chapters/C04/E6-32-05-05.pdf>
7. Eastern Partnership Territorial Cooperation Support Programme. URL: <https://www.euneighbours.eu/en/east/stay-informed/projects/eastern-partnership-territorial-cooperation-support-programme>
8. Going to Europe? These 7 countries have tightened rules on Americans. URL: <https://www.washingtonpost.com/travel/2021/09/09/europe-travel-restrictions-americans/>

12. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЗА ДЕННОЮ ФОРМОЮ В УМОВАХ ДІЇ ОБСТАВИН НЕПОБОРНОЇ СИЛИ

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборогою відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Регіональні підсистеми міжнародних відносин» <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=15219>.